

TOMASZ WISKULSKI

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku, Polska • Gdansk University of Physical Education and Sport, Poland

MARTA JAŻWIECKA, JAN A. WENDT

Uniwersytet Gdański, Polska • University of Gdańsk, Poland

Kierunki przemian bazy noclegowej oraz jej wykorzystanie na wybrzeżu Chorwacji w latach 1993–2013

Directions of Accommodation's Changes and its Use on the Croatian Coastline in Years 1993–2013

Streszczenie: Proces rozpadu Jugosławii, zapoczątkowany po śmierci Josipa Broza-Tito, doprowadził do proklamowania przez Chorwację niepodległości 25 czerwca 1991 roku. Konsekwencją tej decyzji były rozpoczęte działania wojenne, które nie pozostały bez znaczenia dla wielkości bazy noclegowej oraz stopnia jej wykorzystania. Od roku 1995 nastąpił silny proces prywatyzacji, który objął swoim zasięgiem również bazę noclegową. Rządy Franjo Tuđmana, poprzez wzrost bezrobocia i inflacji, doprowadziły niemalże do upadku chorwackiej waluty. Wpłynęło to na zmianę atrakcyjności turystycznej Chorwacji od strony rynkowej. W latach 2000–2007 doszło do poprawy sytuacji na rynku usług turystycznych, co pokrywało się z okresem przemian gospodarczych. Niestety, brak poważniejszych bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) doprowadził w roku 2007 i kolejnych latach do wyhamowania wzrostu chorwackiego PKB oraz zubożenia społeczeństwa. Również międzynarodowy kryzys gospodarczy nie pozostał bez wpływu na sytuację na rynku usług turystycznych. W latach 2007–2008 doszło do rozwoju wielkości bazy noclegowej oraz wzrostu liczby turystów, przy jednoczesnym skróceniu średniego czasu ich pobytu. Lata 2009–2011 to okres, w którym nastąpił spadek liczby turystów w Chorwacji. Można to wytłumaczyć jako opóźniony efekt międzynarodowego kryzysu gospodarczego. Jednak powolny wzrost wielkości wskaźnika rozwoju bazy noclegowej pozwala definiować omawiany okres jako etap pozytywnych przemian na rynku usług turystycznych. W roku 2012 doszło do znacznego spadku liczby miejsc noclegowych, przy niewielkim wzroście liczby turystów. Doprowadziło to do zwiększenia efektywności wykorzystania bazy noclegowej, wzrósł też wskaźnik jej rozwoju. W lipcu 2013 roku Chorwacja stała się członkiem Unii Europejskiej (UE). Wpłynęło to w bezpośredni sposób na rynek usług turystycznych. Nastąpił znaczny wzrost liczby turystów, szczególnie z krajów UE, oraz rozwój bazy noclegowej. Nie bez znaczenia dla wielkości ruchu turystycznego było wprowadzenie obowiązku wizowego od 1 kwietnia 2013 roku dla obywateli z takich krajów, jak Rosja, Ukraina czy Turcja. Zaisntałe zmiany nie wpłynęły jednak na średnią długość pobytu turystów w Chorwacji. W ciągu całego okresu nastąpiło przesunięcie bazy noclegowej z głębi kraju do strefy nadmorskiej, gdzie w roku 1993 kumulowało się 89% miejsc noclegowych, by w roku 2014 skupiać ich 98%.

Abstract: The process of disintegration of Yugoslavia which was launched after the death of Josip Broz Tito led to the proclamation of Independence of Croatia on 25th June 1991. The consequence of that decision was civil war which had significance for tourist accommodation's availability and the level of its use. There has been a strong process of privatization, which extended to cover accommodation facilities since 1995. Government of Franjo Tuđman led almost to the collapse of the Croatian currency by the rise in unemployment and inflation. It has an influence on tourist attractiveness of Croatia from the supply side. Years 2000–2007 were a period with improvement in the situation on tourist services which coincided with the period

of economic transition. Unfortunately, lack of serious FDI brought in 2007 and following years for Croatia suppression growth of GDP and the impoverishment of society. Also the international economic crisis has an impact on the situation on the market of tourist services. In 2007-2008 there was a development of the accommodation facilities and increase the number of tourists while shortening the average duration of their stay. The years 2009-2011 were a period with a decline in the number of tourists in Croatia. It can be explained as a delayed effect of the international economic crisis. However, the slow growth of the accommodation facilities development indicator allows to define the period as a stage of positive changes in the market of tourist services. In 2012 there was a significant decrease in the number of beds at a slight increase in the number of tourists. This has led to more efficient use of accommodation by increasing rates of the accommodation facilities development indicator. In July 2013 Croatia became a member of the EU. This resulted in a direct manner to the market of tourist services. There was a significant increase in the number of tourists, especially from EU countries, and the development of accommodation facilities. Not without significance for the size of tourist traffic was the introduction of a visa requirement from 1st of April 2013 for citizens of countries such as Russia, Ukraine and Turkey. The changes didn't affect the average length of stay of tourists in Croatia. During the whole period there was a shift of accommodation from the hinterland to the coastal zone where in 1993 were accumulated 89% of beds and in 2014 were 98% of them.

Słowa kluczowe: baza noclegowa; Chorwacja; regiony turystyczne; turystyka

Keywords: accommodation; Croatia; tourism; tourist regions

Otrzymano: 20 grudnia 2015

Received: 20 December 2015

Zaakceptowano: 17 lipca 2016

Accepted: 17 July 2016

Sugerowana cytacja / Suggested citation:

Wiskulski, T., Jaźwiecka, M., Wendt, J.A. (2016). Kierunki przemian bazy noclegowej oraz jej wykorzystanie na wybrzeżu Chorwacji w latach 1993-2013. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 30(4), 144-157.

WSTĘP

Celem pracy jest przedstawienie kierunków zmian wielkości oraz wykorzystania bazy noclegowej w regionach turystycznych Chorwacji w perspektywie lat 1993-2013. Jej stan oraz przestrzenne zróżnicowanie ma istotny wpływ na ruch turystyczny, a przez to i na rozwój funkcji turystycznej regionów Chorwacji (Rettinger, 2010).

W pracy wykorzystano wskaźniki rozwoju bazy noclegowej oraz średniego czasu pobytu turystów. Na podstawie wartości średnich otrzymanych wielkości wskaźników dokonano podziału regionów turystycznych na klasy. W przypadku obu wskaźników wskutek przyjętych kryteriów dokonano podziału zbiorowości na dwie klasy. Następnie, dla każdego z opisywanych, zastosowano macierz korelacji Pearsona dla danych przedstawiających ich wielkości w regionach turystycznych w latach 1993-2013. Na podstawie otrzymanych macierzy korelacji, z zastosowaniem metody McQuitty'ego, przy współczynniku korelacji $\leq 0,800$, dokonano podziału regionów turystycznych na zaistniałe typy przemian (Parysek, Wojtasiewicz, 1979).

Dodatkowo, przy pomocy miary dyspersji w postaci współczynnika zmienności właściwej, określono zmienność wielkości wskaźników w analizowanym okresie. Ostatecznie, poprzez syntetyczną analizę otrzymanych wyników, w sposób graficzny

przedstawiono podział analizowanych regionów turystycznych w obrębie każdego ze wskaźników.

ZMIANY WSKAŹNIKA ROZWOJU BAZY NOCLEGOWEJ

Średnia wartość wskaźnika rozwoju bazy noclegowej dla analizowanego obszaru regionów turystycznych Chorwacji w latach 1993–2013 osiągnęła wartość 9,11 turystów na miejsce noclegowe. Tym niemniej wystąpiły duże różnice między regionami turystycznymi (ryc. 1). W celu dokonania cięć pomiędzy poszczególnymi przedziałami obliczono średnią arytmetyczną ($\bar{x}$) oraz odchylenie standardowe (S) różnic średniej wartości uporządkowanego malejąco wskaźnika dla wszystkich wyznaczonych regionów turystycznych (Runge, 2006). Zgodnie z przyjętą metodą zastosowano trzy rodzaje cięć bazujących na wzorach:

$$\begin{aligned}d &= \bar{x} \\d &= \bar{x} + S \\d &= \bar{x} + 2S\end{aligned}$$

gdzie:

d – kryterium podziału

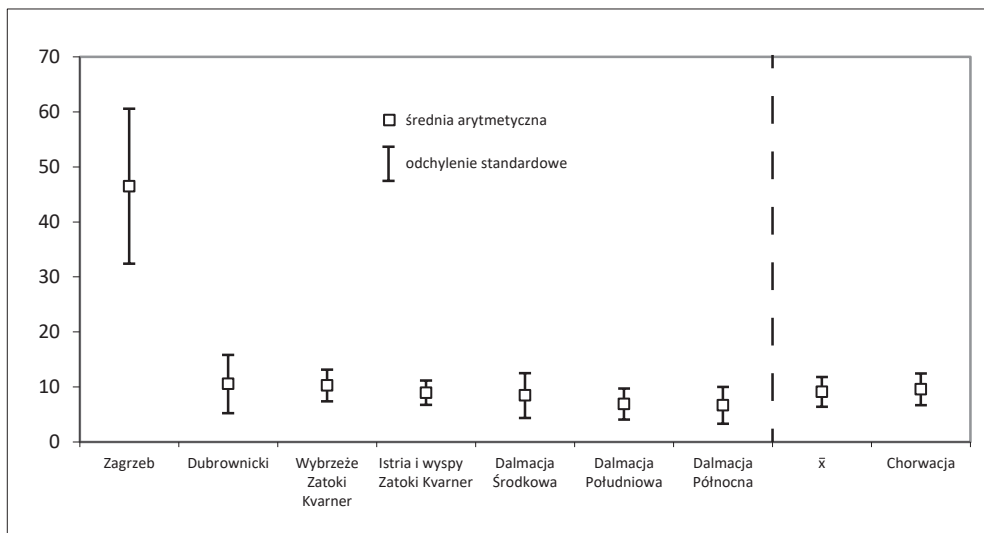
We wszystkich przypadkach doszło do podziału wartości analizowanego wskaźnika na dwie grupy. Do pierwszej grupy zaklasyfikowano region turystyczny Zagrzebia (ryc. 2). Tak wysoka wartość wskaźnika wynikała z charakteru regionu. To obszar typowo miejski, co jest jednoznaczne z dużą wartością gęstości zaludnienia na poziomie 1231,84 os./km². Tak znaczna wartość tego wskaźnika powinna świadczyć o dobrej dostępności sektora usług, w tym usług noclegowych związanych z obsługą ruchu turystycznego. Obszar ten charakteryzował się niestabilną sytuacją w analizowanym okresie, gdyż współczynnik zmienności właściwej wyniósł 29,6%.

Do drugiej grupy, skupiającej regiony o niskiej wartości wskaźnika, zaklasyfikowano regiony: Dubrownicki, Wybrzeże Zatoki Kvarner, Istrię i wyspy Zatoki Kvarner, Dalmację Środkową, Południową oraz Północną. Są to obszary nadmorskie, gdzie wskaźnik gęstości zaludnienia przyjął wartości w przedziale 61,4–281,6 os./km². Dużo niższa wartość tego wskaźnika względem regionu Zagrzebia przełożyła się w sposób analogiczny do wyżej opisanego na niższe wartości wskaźnika rozwoju bazy noclegowej. Ponadto wszystkie te regiony charakteryzowały się przeciętną i dużą zmiennością w analizowanym okresie, gdyż współczynnik zmienności właściwej przyjął wartości w przedziale 24,17% w regionie Istrii i wysp Zatoki Kvarner do poziomu 49,11% w regionie Dalmacji Północnej.

Przeciętna wartość badanego wskaźnika dla analizowanego obszaru oraz dla całej Chorwacji wyniosła odpowiednio 9,11 i 9,57. Są to wyniki najbardziej zbliżone do wartości wskaźnika w regionie Istrii i wysp Zatoki Kvarner. Jednak współczynnik zmienności właściwej wyniósł odpowiednio 29,21% i 29,23%, co świadczy o dość niestabilnej sytuacji.

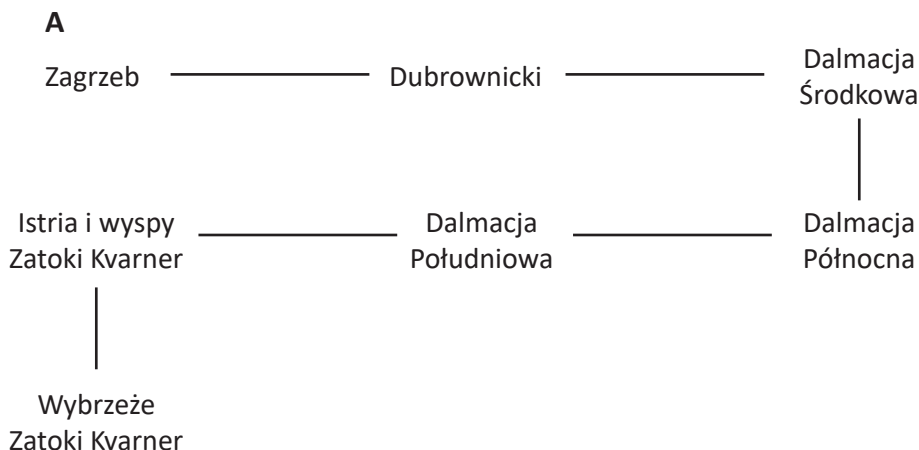
Biorąc pod uwagę podobieństwo w zmianach wskaźnika rozwoju bazy noclegowej, przy współczynniku korelacji $\leq 0,800$, możemy wyróżnić jedną grupę regionów (typ A) (ryc. 2).

Ryc. 1. Poziom wskaźnika rozwoju bazy noclegowej w regionach turystycznych Chorwacji w latach 1993–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Krajowego Urzędu Statystycznego w Zagrzebiu

Ryc. 2. Dendryt podobieństw w zmianach wskaźnika rozwoju bazy noclegowej w regionach turystycznych Chorwacji w latach 1993–2013

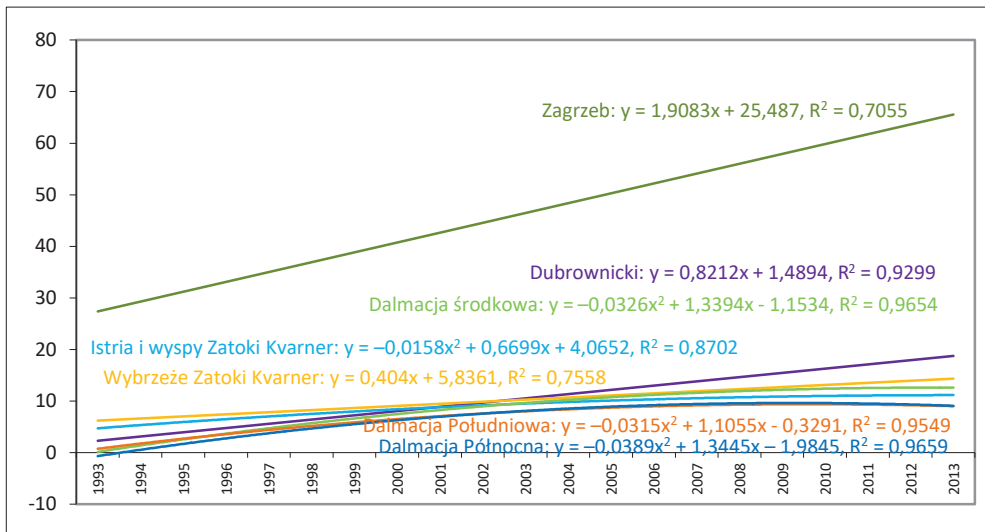

Zastosowano macierz korelacji Pearsona i metodę McQuitty'ego. Podziału na grupy dokonano przy współczynniku korelacji $\leq 0,800$.

Źródło: opracowanie własne

Wśród badanych regionów przeważała tendencja do zwiększania się poziomu analizowanego wskaźnika (ryc. 3). Od powyższego stwierdzenia zanotowane zostały nieznaczne odstępstwa w regionach Istrii i wysp Zatoki Kvarner, Dalmacji Północnej, Środkowej i Południowej. Dlatego omawianą zmienność zjawiska możemy opisać dopiero równaniem z wielomianu drugiego stopnia. Tendencja wzrostowa wskaźnika rozwoju bazy noclegowej najprawdopodobniej spowodowana była pośrednio przez reformy i przemiany gospodarcze, które zaszły od początku analizowanego okresu, tj. zakończenia wojny i zwiększenia bezpieczeństwa dzięki przynależności do międzynarodowych organizacji. Ze względu na zróżnicowanie mocy poszczególnych wiązań poprzez wydzielenie regionu Zagrzebia można byłoby wyróżnić dwie podgrupy. Jednak ze względu na przyjęte kryterium wysokiego współczynnika korelacji autorzy zaniechali tego podziału.

Ryc. 3. Zmiany wskaźnika rozwoju bazy noclegowej w regionach turystycznych Chorwacji zaliczonych do typu A w latach 1993–2013

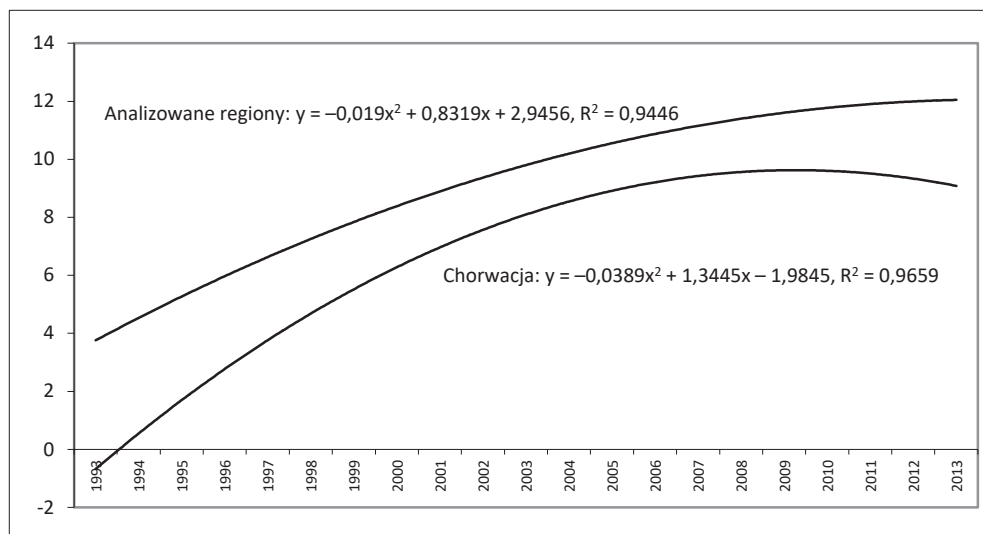
Brano pod uwagę równania liniowe, potęgowe, wykładnicze, logarytmiczne i wielomianu drugiego stopnia. Starano się podać równania liniowe, zamiast tego podawano inne spośród wymienionych, jeżeli R^2 dla niego było lepsze o co najmniej 0,05 niż dla liniowego. W przypadku gdy wartość R^2 dla któregoś spośród wymienionych powyżej równań przyjmowała wartości $\leq 0,700$, nie umieszczano na rycinie równania regresji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Krajowego Urzędu Statystycznego w Zagrzebiu

W regionie traktowanym jako całość analizowanego obszaru przemiana wskaźnika rozwoju bazy noclegowej przez cały badany okres wykazywała tendencję wzrostową, której przyrosty z każdym kolejnym rokiem zaczęły maleć (ryc. 4). Przemiany w całej Chorwacji przybierały zbliżone wartości w prawie każdym poddanym analizie roku. Dopiero w roku 2013 widać było znaczny spadek wartości wskaźnika, przy jednoczesnym niewielkim spadku dla regionów turystycznych.

Wysokim wskaźnikiem rozwoju bazy noclegowej charakteryzował się region Zagrzebia, niskim zaś pozostałe regiony turystyczne (tab. 1, ryc. 5). Dodatkowo wszystkie analizowane regiony zostały zaklasyfikowane do jednego typu przemian, w którym przeważa wzrost wielkości opisywanego wskaźnika.

Ryc. 4. Zmiany wskaźnika rozwoju bazy noclegowej w regionach turystycznych i całej Chorwacji w latach 1993–2013

Brano pod uwagę równania liniowe, potęgowe, wykładnicze, logarytmiczne i wielomianu drugiego stopnia. Starano się podać równania liniowe, zamiast tego podawano inne spośród wymienionych, jeżeli R^2 dla niego było lepsze o co najmniej 0,05 niż dla liniowego. W przypadku gdy wartość R^2 dla któregoś spośród wymienionych powyżej równań przyjmowała wartości $\leq 0,700$, nie umieszczano na rycinie równania regresji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Krajowego Urzędu Statystycznego w Zagrzebiu

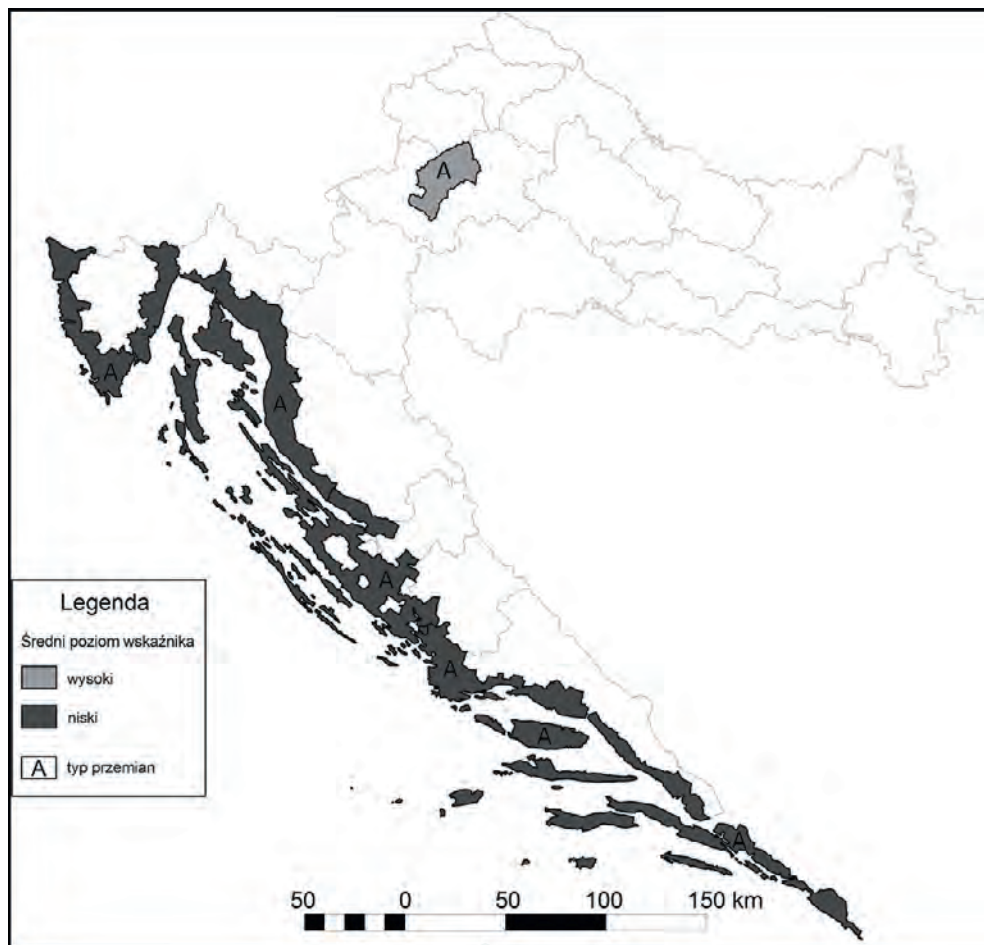
Tab. 1. Syntetyczna ocena wskaźnika rozwoju bazy noclegowej w regionach turystycznych Chorwacji w latach 1993–2013

		Typy przemian	
		A	
Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej	wysoki	Zagrzeb	
	niski	Istria i wyspy Zatoki Kvarner, Dubrownicki, Dalmacja Północna, Dalmacja Południowa, Dalmacja Środkowa, Wybrzeże Zatoki Kvarner	

Źródło: opracowanie własne na podstawie ryc. 1 i 2

W analizowanym okresie największy przyrost wskaźnika miał miejsce w regionie Dalmacji Północnej, gdzie wzrósł on 46,21 razy od roku 1993. Najmniejszy procentowy przyrost miał miejsce w regionie Zagrzebia, gdzie wzrósł on jedynie o 68%. Zaskakująco niski przyrost wartości wskaźnika miał miejsce w regionie Istrii i wysp Zatoki Kvarner. Wyniósł on 161%.

Ryc. 5. Ujęcie przestrzenne syntetycznej oceny wskaźnika rozwoju bazy noclegowej w regionach turystycznych Chorwacji w latach 1993–2013

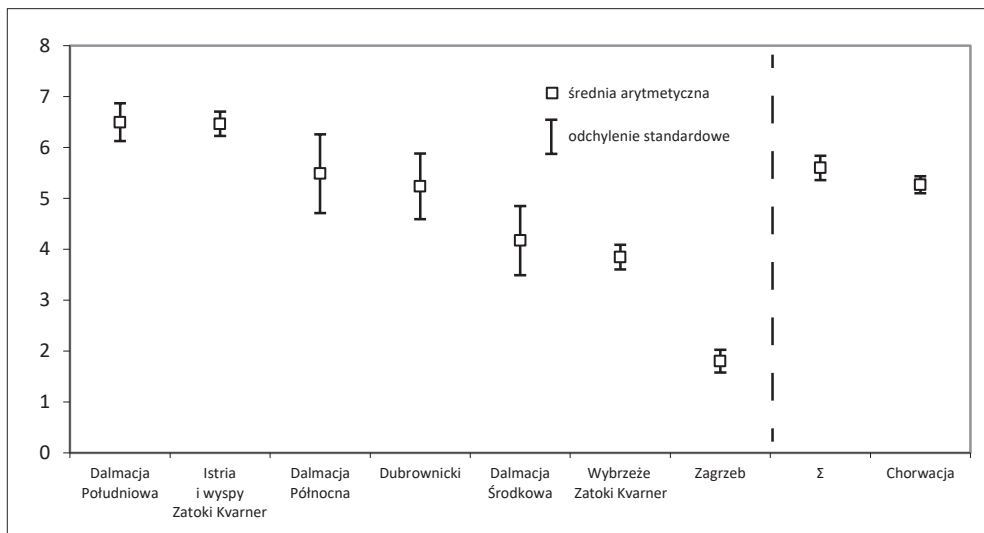
Źródło: opracowanie własne na podstawie tab. 1

ZMIANY WSKAŹNIKA ŚREDNIEGO CZASU POBYTU

Średni poziom wskaźnika średniego czasu pobytu w analizowanym regionie traktowanym jako całość wyniósł 5,6 nocy na turystę. Analizując ryc. 6, obrazującą średni poziom wskaźnika oraz jego zmienność w latach 1993–2013, możemy zauważyć wyraźny podział regionów turystycznych. Bazując na przyjętych wytycznych, otrzymano dwie grupy regionów.

Wysoka średnia wartość wskaźnika wystąpiła w regionach Dalmacji Południowej, Środkowej i Północnej, w regionie Dubrownickim oraz w Istrii i na wyspach Zatoki Kvarner. Przyczyną takiego stanu rzeczy był charakter zagospodarowania turystycznego oraz walory turystyczne tych terenów, które w znacznym stopniu wpływają na

Ryc. 6. Poziom wskaźnika średniego czasu pobytu w regionach turystycznych Chorwacji w latach 1993–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Krajowego Urzędu Statystycznego w Zagrzebiu

Ryc. 7. Dendryt podobieństw w zmianach wskaźnika średniego czasu pobytu w regionach turystycznych Chorwacji w latach 1993–2013

A

Istria i wyspy
Zatoki Kvarner ————— Dubrownicki

B

Dalmacja
Południowa

C

Dalmacja
Północna

D

Dalmacja
Środkowa

E

Wybrzeże
Zatoki Kvarner

E

Zagrzeb

Zastosowano macierz korelacji Pearsona i metodę McQuitty'ego. Podziału na grupy dokonano przy współczynniku korelacji $\geq 0,800$.

Źródło: opracowanie własne

wydłużenie czasu pobytu (Wiluś, Włodarczyk, 1996; Markowska, 2013). Wszystkie te regiony charakteryzowały się dużą stabilnością w zakresie zmienności wartości wskaźnika. Współczynnik zmienności właściwej przyjął w ich przypadku wartości poniżej 20%. Było to ubocznym skutkiem zmian ekonomicznych i społecznych.

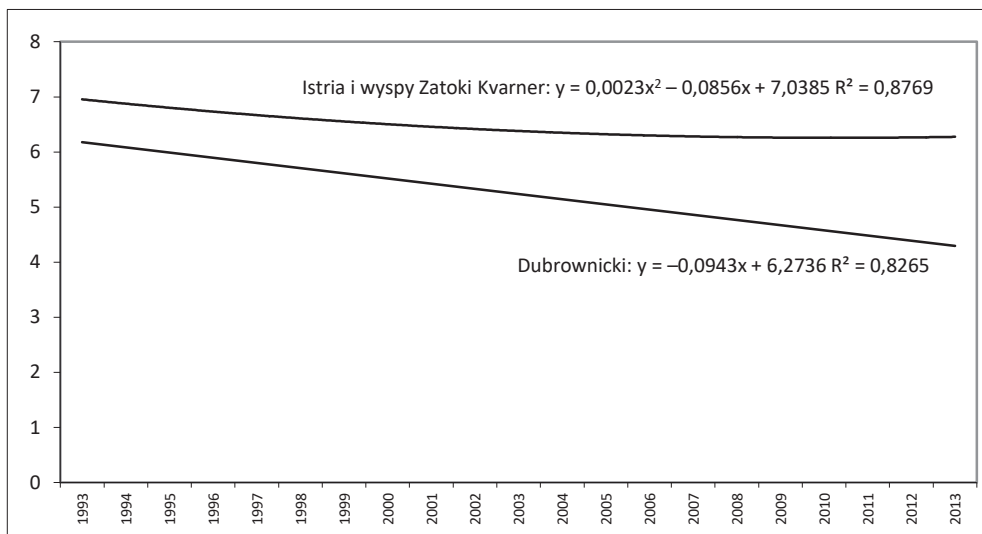

Niska średnia wartość wskaźnika wystąpiła w regionach Wybrzeża Zatoki Kvarner oraz Zagrzebia. Przy czym w obu przypadkach mieliśmy do czynienia z niskim współczynnikiem zmienności właściwej – poniżej 20%. Świadczyło to o stabilnych zmianach w wielkości wskaźnika w tym regionie.

Po analizie podobieństwa w zmianach wielkości wskaźnika średniego czasu pobytu w latach 1993–2013 wyróżniono sześć typów podobieństw (ryc. 7).

Do typu A zaliczono dwa regiony: Istrii i wysp Zatoki Kvarner oraz Dubrownicki. W obu występowała tendencja spadkowa analizowanego poziomu wskaźnika (ryc. 8). Największy spadek odnotowano w regionie Dubrownickim, gdzie średni czasu pobytu w analizowanym okresie obniżył się o 2,35 nocy. Z kolei w regionie Istrii i wysp Zatoki Kvarner wartość wskaźnika zmalała w analogicznym okresie o 0,5. Sytuacja ta znacząco wpłynęła na kształtowanie ogólnej tendencji średniego czasu pobytu w Chorwacji.

Ryc. 8. Zmiany wskaźnika średniego czasu pobytu w regionach turystycznych Chorwacji zaliczonych do typu A w latach 1993–2013

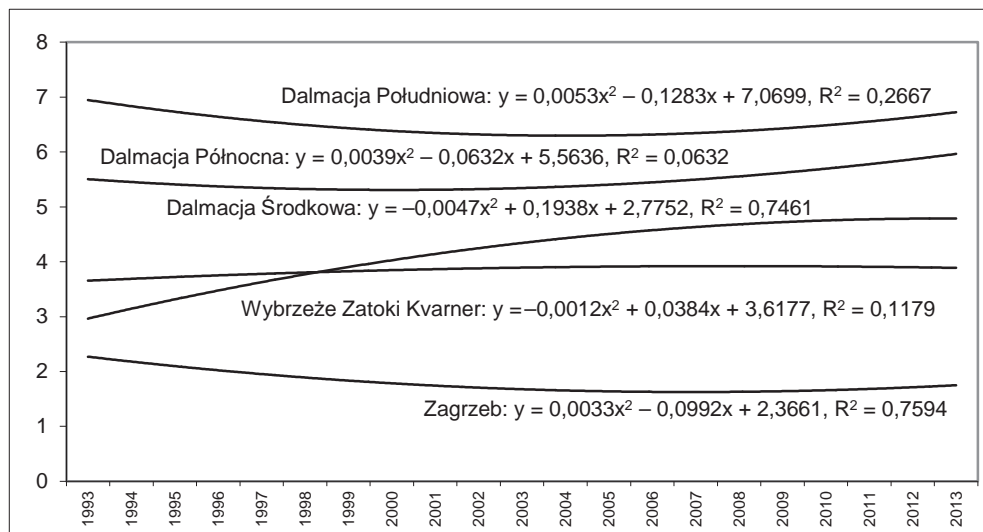

Brano pod uwagę równania liniowe, potęgowe, wykładnicze, logarytmiczne i wielomianu drugiego stopnia. Starano się podać równania liniowe, zamiast niego podawano inne spośród wymienionych, jeżeli R^2 dla niego było lepsze o co najmniej 0,05 niż dla liniowego. W przypadku gdy wartość R^2 dla któregoś spośród wymienionych powyżej równań przyjmowała wartości $\leq 0,700$, nie umieszczano na rycinie równania regresji (Michalski, 2012).

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Krajowego Urzędu Statystycznego w Zagrzebiu

Pozostałe pięć regionów zaliczono do osobnych typów (ryc. 9). W regionie Dalmacji Południowej w początkowym etapie badanego okresu można było zauważyć tendencję spadkową analizowanego wskaźnika. Jednak od roku 2004 następowało wyhamowanie spadku oraz powolny wzrost jego wielkości. W regionie Dalmacji Północnej w analizowanym okresie wartość wskaźnika wzrosła o 2,02. Jednocześnie, mając na uwadze

Ryc. 9. Zmiany wskaźnika średniego czasu pobytu w regionach turystycznych Chorwacji zaliczonych do typów B-F w latach 1993–2013

Brano pod uwagę równania liniowe, potęgowe, wykładnicze, logarytmiczne i wielomianu drugiego stopnia. Starano się podać równania liniowe, zamiast tego podawano inne spośród wymienionych, jeżeli R^2 dla niego było lepsze o co najmniej 0,05 niż dla liniowego. W przypadku gdy wartość R^2 dla któregoś spośród wymienionych powyżej równań przyjmowała wartości $\leq 0,700$, nie umieszczano na rycinie równania regresji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Krajowego Urzędu Statystycznego w Zagrzebiu

małą wartość współczynnika zmienności właściwej, należy pamiętać, że zaistniałe zmiany były dość regularne. W regionie Dalmacji Środkowej zauważono największy wzrost wielkości wskaźnika średniego czasu pobytu spośród wszystkich badanych regionów. Wartość wskaźnika wzrosła o 2,25, osiągając w roku 2013 poziom 5,0.

W regionie Wybrzeża Zatoki Kvarner również nastąpił wzrost wielkości analizowanego wskaźnika. Jednak mając na uwadze współczynnik zmienności właściwej na poziomie 6,14%, można wnioskować, iż zmiany zachodziły w dość regularny sposób. W regionie Zagrzebia po roku 1995 nastąpił znaczny spadek wielkości analizowanego wskaźnika do poziomu poniżej 2,0. Wyższa wartość we wcześniejszych latach wynikała z ówczesnej sytuacji politycznej, kiedy w stolicy kraju częstymi odwiedzającymi byli pracownicy międzynarodowych organizacji. Dodatkowo w regionie Zagrzebia odnotowano najniższą wartość analizowanego wskaźnika spośród wszystkich regionów turystycznych. Było to spowodowane specyfiką ruchu turystycznego, który koncentrował się wokół modelu 3E¹, w przeciwieństwie do regionów nadmorskich, w których wiodący był model 3S².

W regionie, traktowanym jako całość przemiany wskaźnika średniego czasu pobytu w latach 1993–2013, nastąpił jego nieznaczny spadek o 0,22, przy współczynniku

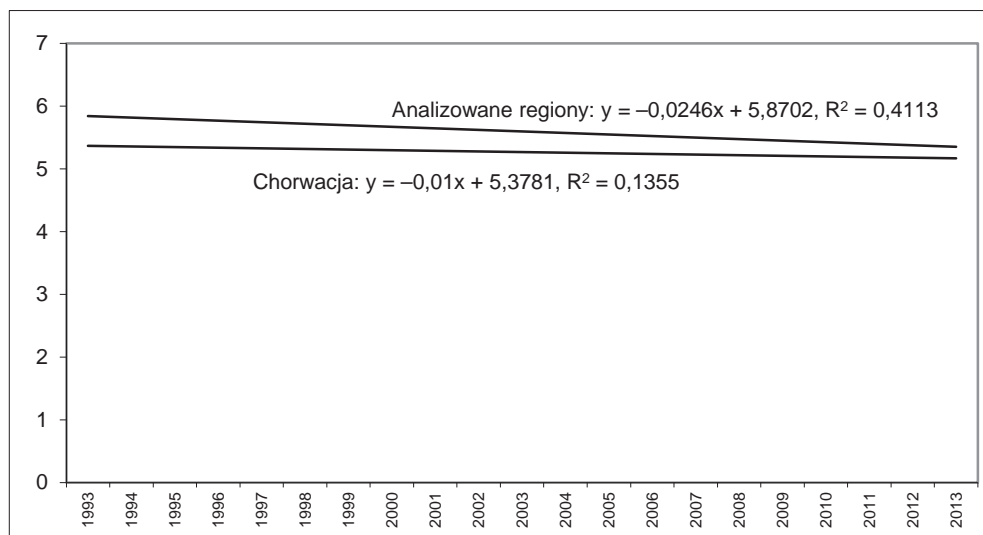
¹ Entertainment – Excitement – Education.

² Sun – Sand – Sea.

zmienności właściwej na poziomie 4,16% (ryc. 10). Spadek ten był niewiele większy niż spadek w całej Chorwacji, gdzie wyniósł on 0,04, przy współczynniku zmienności właściwej na poziomie 3,11%. Oznacza to, iż w krótkiej perspektywie czasowej średni czas pobytu w regionach turystycznych i całej Chorwacji ulegnie wyrównaniu.

Aby dokonać syntetycznej oceny wskaźnika średniego czasu pobytu, wydzielono sześć typów regionów turystycznych (tab. 2, ryc. 11). Do pierwszego typu zaliczono regiony, w których analizowany wskaźnik przyjął wysokie średnie wartości oraz nastąpił jego stopniowy spadek w badanym okresie. Do drugiego typu zaliczono region Dalmacji Południowej, w którym średnia wartość wskaźnika przyjęła najwyższe wartości spośród wszystkich analizowanych oraz charakteryzuje się on niewielką zmiennością w kolejnych latach. Do trzeciego typu zaliczono region Dalmacji Północnej, gdzie średnia wartość wskaźnika przyjęła wysoką wartość, a przez cały badany okres wielkość wskaźnika wzrosła o prawie 49%. Czwarty typ stanowi region Dalmacji Środkowej, charakteryzujący się wysoką średnią wartością wskaźnika oraz wzrostem wielkości wskaźnika w latach 1993–2013 o prawie 82%. Do piątego typu zaliczono region Wybrzeża Zatoki Kvarner, w którym występuje niski poziom wskaźnika średniej długości pobytu oraz nastąpił wzrost wielkości wskaźnika w całym analizowanym okresie o 24%. Do ostatniego typu zaliczono region Zagrzebia, gdzie wskaźnik średniej długości pobytu przyjął niską wartość, a wartość wskaźnika spadła o 28%.

Ryc. 10. Zmiany wskaźnika średniego czasu pobytu w regionach turystycznych i całej Chorwacji w latach 1993–2013

Brano pod uwagę równania liniowe, potęgowe, wykładnicze, logarytmiczne i wielomianu drugiego stopnia. Starano się podać równania liniowe, zamiast niego podawano inne spośród wymienionych, jeżeli R^2 dla niego było lepsze o co najmniej 0,05 niż dla liniowego. W przypadku gdy wartość R^2 dla któregoś spośród wymienionych powyżej równań przyjmowała wartości $\leq 0,700$, nie umieszczano na rycinie równania regresji.

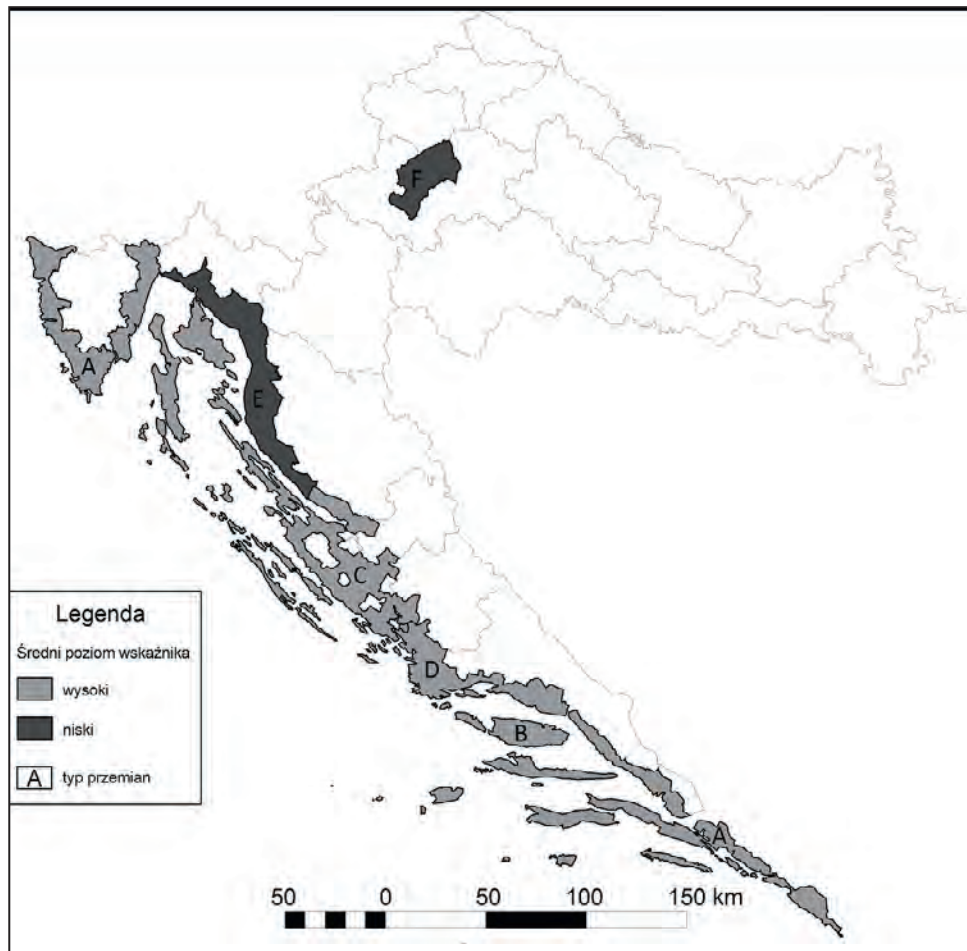
Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Krajowego Urzędu Statystycznego w Zagrzebiu

Tab. 2. Syntetyczna ocena wskaźnika średniego czasu pobytu w regionach turystycznych Chorwacji w latach 1993–2013

		Typy przemian	
		A	Pozostałe typy
Wskaźnik średniego czasu pobytu	wysoki	Istria i wyspy Zatoki Kvarner, Dubrownicki	Dalmacja Południowa (typ B), Dalmacja Północna (typ C), Dalmacja Środkowa (typ D)
	niski		Wybrzeże Zatoki Kvarner (typ E), Zagrzeb (typ F)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ryc. 6 i 7

Ryc. 11. Ujęcie przestrzenne syntetycznej oceny wskaźnika średniego czasu pobytu w regionach turystycznych Chorwacji w latach 1993–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie tab. 2

PODSUMOWANIE

Lata 1993–2013 były okresem wielkich przemian w zakresie rozwoju i wykorzystania bazy noclegowej w regionach turystycznych Chorwacji. Opisywany okres rozpoczął się zmianą podziału administracyjnego Chorwacji, któremu towarzyszyły zarówno przemiany społeczne, jak i polityczne. Wpływ, jaki wywarły one na turystykę, rozłożył się nierównomiernie, czego dowodem jest przeprowadzona analiza. Przemiany, jakie zaszły w zakresie wskaźnika rozwoju bazy noclegowej we wszystkich regionach, zaklasyfikowane zostały do jednego typu. Jednak znaczne różnice w wartościach wyjściowych z roku 1993 oraz charakter regionów pozwalają wyodrębnić region Zagrzebia jako wiodący.

Z kolei analizując wskaźnik średniego czasu pobytu oraz zachodzące w jego obrębie zmiany, udało się wyodrębnić sześć typów przemian. Najbardziej zbliżone do siebie były przemiany, które zaszły w dwóch skrajnie położonych geograficznie regionach turystycznych, tj. Istrii i wysp Zatoki Kvarner oraz Dubrownickim. Zmiany, które zaszły w pozostałych analizowanych obszarach, zaklasyfikowane zostały do jednoelementowych zbiorów przedstawiających typy zaistniałych przemian. Analizując średnie wartości wskaźnika w poszczególnych regionach, podzielono regiony na dwie grupy: o niskiej średniej wartości wskaźnika (regiony Zagrzebia i Wybrzeża Zatoki Kvarner) i o wartości wysokiej (wszystkie pozostałe regiony).

Tak znaczne dysproporcje przemian zachodzących w obrębie bazy noclegowej pozwalają wnioskować o braku wspólnej realnej polityki marketingowej na arenie międzynarodowej, co w dłuższej perspektywie czasowej może doprowadzić do jeszcze większych dysproporcji pomiędzy poszczególnymi regionami turystycznymi Chorwacji.

Literatura

References

- Markowska, J. (2013). Zróżnicowanie ruchu turystycznego w parkach narodowych Chorwacji. *Problemy Ekologii Krajobrazu. Rekreacja w krajobrazach o wysokim potencjale*, XXXIV, 181–187.
- Michalski, T. (2012). *Przemiany w umieralności w Europie Środkowej i Środkowo-Wschodniej w okresie transformacji*. Pelplin: Bernardinum.
- Parysek, J.J., Wojtasiewicz, L. (1979). *Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego*. Warszawa: PWN.
- Rettinger, R. (2010). Turystyka jako czynnik aktywizacji gospodarki Chorwacji. *Przedsiębiorczość-Edukacja*, 6, 459–461.
- Runge, J. (2006). *Metody badań w geografii społeczno-ekonomicznej – elementy metodologii, wybrane narzędzia badawcze*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Wiluś, R., Włodarczyk, B. (1996). Współczesne problemy rozwoju turystyki dalmatyńskiego wybrzeża Chorwacji. *Turyzm*, 6(2), 101–115.

Tomasz Wiskulski, mgr, Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku, Wydział Turystyki i Rekreacji, Katedra Zarządzania Turystyką i Rekreacją. Absolwent studiów na Wydziale Oceanografii i Geografii na kierunku geografia oraz na Wydziale Ekonomicznym na kierunku ekonomia. Doktorant na Uniwersytecie Gdańskim na Wydziale Oceanografii i Geografii. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół rozwoju regionalnego, turystyki oraz transportu drogowego.

Tomasz Wiskulski, M.Sc., Gdansk University of Physical Education and Sport, Faculty of Tourism and Recreation, the Unit of the Basics of Recreation and Leisure Management. He graduated from Geography at the Faculty of Oceanography and Geography and from Economy at the Faculty of Economics. His research focuses on regional development, tourism, and road transport.

Adres/address:

Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku
Wydział Turystyki i Rekreacji
Katedra Zarządzania Turystyką i Rekreacją
ul. K. Górskiego 1, 80-336 Gdańsk, Polska
e-mail: twiskulski@awf.gda.pl

Marta Jaźwiecka, mgr, Uniwersytet Gdański, Wydział Oceanografii i Geografii, Instytut Geografii, Katedra Geografii Rozwoju Regionalnego. Absolwentka studiów na Wydziale Oceanografii i Geografii – kierunek geografia, oraz na Wydziale Ekonomicznym – kierunek ekonomia. Doktorantka środowiskowych studiów doktoranckich o specjalizacji geografia. Zainteresowania badawcze: turystyka biznesowa, turystyka kulturowa i hotelarstwo.

Marta Jaźwiecka, M.Sc., University of Gdańsk, Faculty of Oceanography and Geography, Institute of Geography, Department of Regional Geography Development. Graduate of studies at the Faculty of Oceanography and Geography with degree in Geography and at the Faculty of Economics with degree in Economics. PhD Candidate in Environmental Studies with specialization in geography. Research interests: business tourism, culture tourism and hotel industry.

Jan A. Wendt, profesor Uniwersytetu Gdańskiego, Wydziału Oceanografii i Geografii, Katedry Geografii Rozwoju Regionalnego. Ponadto jest profesorem i wykładowcą na Wydziale Turystyki i Rekreacji Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku. W swoich badaniach zajmuje się geograficznymi uwarunkowaniami i zagrożeniami rozwoju turystyki, teorią i metodami badań i planowaniem turystycznym. Prowadził badania w zakresie turystyki transgranicznej, polskiego ruchu turystycznego, turystyki historycznej, dark tourism i turystyki morskiej.

Jan A. Wendt, professor at the University of Gdansk, Faculty of Oceanography and Geography, Department of Regional Development Geography. He is also a professor at the Gdansk University of Physical Education and Sport, Faculty of Tourism and Recreation. His research deals with the geographical conditions and threats of tourism development, theory and research methods, and tourism planning. His research work included cross-border tourism, Polish tourism movement, historical tourism, dark tourism, and nautical tourism.

Adres/address:

Uniwersytet Gdański
Wydział Oceanografii i Geografii
Instytut Geografii
Katedra Geografii Rozwoju Regionalnego
ul. Bażyńskiego 4, 80-309 Gdańsk, Polska
e-mail: jazwiecka.marta@gmail.com (Marta Jaźwiecka)
e-mail: jan.wendt@ug.edu.pl (Jan Wendt)